

Konstanty Cierpiński (1898–1979), prawnik, Sekretarz Naczelnego Oddziału Prokuratury Generalnej RP w Wilnie. Urodzony 1 września, według starego kalendarza (13 września według nowego kalendarza), w Wielkich Zacharyszkach, syn Zygmunta (1863–1925) – urzędnika bankowego i Kazimiery z Bańkowskich (1868–1943). Brat Antoniny, Kamili, Józefa¹ i Stefana.² Ochrzczony 13 września 1898 r. w kościele pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny w Turgielach (nr aktu 318).³ Wykształcenie niższe pobierał w domu, po czym zdał egzamin wstępny do klasy pierwszej I Gimnazjum w Wilnie, do którego uczęszczał w latach 1909–1915.⁴ W 1915 r. w związku z ofensywą wojsk niemieckich na froncie wschodnim wyjechał do Piotrogradu – pod opiekę wujka Jerzego Rabcewicza – celem kontynuacji nauki. Tam początkowo uczył się w V Gimnazjum, a następnie w XII Gimnazjum, w którym skoncentrowano uczniów uchodźców w Piotrogradzie. Egzamin dojrzałości złożył w roku 1917, po czym wstąpił do Michaiłowskiej Szkoły Artylerii, w której pobierał naukę do wybuchu rewolucji

¹ Zmarły w 1905 r.

² K., S., W., J. Cierpińscy, *W Wielkich Zacharyszkach i Wilnie*, Bydgoszcz: Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej 2005, s. 27

³ Teczka osobowa Konstantego Cierpińskiego, udostępniona autorowi w Archiwum Zakładowym Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi w trakcie kwerendy 24 marca 2022 r.

⁴ K., S., W., J. Cierpińscy, *W Wielkich Zacharyszkach i Wilnie*, Bydgoszcz: Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej 2005, s. 42

październikowej. W marcu 1918 r. powrócił do Wilna, podejmując pracę jako korepetytor.⁵ Latem tegoż roku w Małych Zacharyszkach poznał Helenę Mongird, swoją późniejszą żonę.

Od listopada 1918 r. podejmuje służbę wojskową. Początkowo pełnił ją w oddziałach Samoobrony Wileńskiej, zaś od wiosny 1919 r. w 13 Pułku Ułanów Wileńskich, w którym służył w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Od sierpnia do listopada 1920 r. ukończył kurs w Oficerskiej Szkole Artylerii w Poznaniu, uzyskując tytuł podchorążego, po czym został zdemobilizowany i przeniesiony do rezerwy (zwyfikowany jako podporucznik rezerwy – starszeństwo z 1 grudnia 1920 r. – z przydziałem mobilizacyjnym do 1. Pułku Artylerii Lekkiej Legionów w Wilnie).^{6,7}

W związku z pobytem w Bydgoszczy swojej narzeczonej Heleny Mongird, jak i otwarciem w tym mieście Akademii Rolniczej⁸, Konstanty Cierpiński osiadł tam podejmując naukę w przywołanej placówce szkolnej. Jesienią 1921 r. odbył się ślub Konstantego Cierpińskiego i Heleny Mongird. W 1922 r. Konstanty ukończył naukę w Akademii Rolniczej po czym wraz z żoną przeniósł się do Wilna.

W Wilnie po rozmowach z ojcem i członkami rodziny Konstanty podjął decyzję o podjęciu studiów prawniczych na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego.⁹ Studia ukończył 20 października 1926 r. uzyskując dyplom i tytuł magistra prawa (L.198-1926/1927). Podpis pod dyplomem złożył ówczesny dziekan WPiNS, profesor Wacław Komarnicki.¹⁰

W grudniu tego samego roku Konstanty Cierpiński podjął służbę w Delegaturze Prokuraturii Generalnej RP w Wilnie jako aplikant. Jego przełożonym w tamtym okresie był Adolf Kopeć¹¹, pełniący funkcję delegata do czasu przekształcenia delegatury w Oddział, co miało miejsce

⁵ Co interesujące w życiorysie spisany 8 grudnia 1947 r., brak jest informacji o Michałowskiej Szkole Artylerii, a w jej miejscu pojawia się Wydział Przyrodniczy Uniwersytetu Piotrogradzkiego, co ma najpewniej związek ze zmianami politycznymi w Polsce po roku 1945.

⁶ Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa, Rocznik Oficerski Rezerw 1934

⁷ Tu, podobnie jak w wypadku przypisu piątego, w ankiecie personalnej z 19 listopada 1947 r. Konstanty określił swoją służbę w szeregach Wojska Polskiego jako obowiązkową, choć wydaje się, że był to asumpt ochotniczy.

⁸ Nieposiadająca w tamtym okresie statusu szkoły akademickiej, siedzibę w Bydgoszczy miała do roku 1922, przeniesiona następnie do Cieszyna, gdzie do 1939 r. funkcjonowała jako Państwowa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego.

⁹ K., S., W., J. Cierpińscy, *W Wielkich Zacharyszkach i Wilnie*, Bydgoszcz: Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej 2005, s. 69

¹⁰ Odpis z odpisu Świadcstwa Tymczasowego z teczki osobowej Konstantego Cierpińskiego, udostępnionej autorowi w Archiwum Zakładowym Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi w trakcie kwerendy 24 marca 2022 r.

¹¹ https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/20238/redzik_red_sloownik_biograficzny_adwokatow_polskich.pdf?sequence=1&isAllowed=y, s. 245, stan na 26.03.2022 r.

w roku 1930.¹² W związku z ukończeniem aplikacji Konstanty Cierpiński przystąpił do zawodowego egzaminu referendarskiego w lutym 1929 r. (4 i 5 lutego część pisemna, a 8 lutego część ustna) w Prokuraturii Generalnej RP.¹³ W skład komisji egzaminacyjnej weszli: prezes Prokuraturii dr Stanisław Bukowiecki (przewodniczący); Sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie Leon Kramer (członek z ramienia sądownictwa); Mecenas Zygmunt Nagórski (członek z ramienia adwokatury); starszy radca dr Stanisław Hillbricht (członek z ramienia Prokuraturii); starszy radca Mieczysław Obieziński (członek z ramienia Prokuraturii). 8 lutego komisja jednomyślnie wydała uchwałę o zadowalającym wyniku egzaminu.¹⁴ Tego samego dnia Konstanty Cierpiński mianowany został referendarzem Prokuraturii Generalnej (w VIII stopniu służbowym).

W kolejnych latach awansował na referendarza Prokuraturii Generalnej (w VII stopniu służbowym) – 1 lutego 1933 r., radcę Prokuraturii Generalnej (w VII stopniu służbowym) – 9 listopada 1936 r. i radcę Prokuraturii Generalnej (w VI stopniu służbowym) – 1 kwietnia 1938 r. Bezpośrednimi przełożonymi Konstantego Cierpińskiego w okresie służby w delegaturze i oddziale PGRP byli prezesi oddziału, obok już wspomnianego Adolfa Kopcia: Jan Illaszewicz (w latach 1931–1936) i Mieczysław Obieziński (1936–1939). Oprócz wymienionych stanowisk Konstanty Cierpiński pełnił w latach 1931–1939 funkcję Naczelnego Sekretarza Oddziału Prokuraturii Generalnej RP w Wilnie.¹⁵ We wspomnieniach córki ostatniego prezesa Oddziału PGRP w Wilnie dr Heleny Obiezińskiej wspomniano, iż Kot (tak nazywano Cierpińskiego) był jednym z ulubieńców jej ojca.¹⁶ Sam Konstanty Cierpiński również wysoko cenił osobę Mieczysława Obiezińskiego, zarówno na niwie służbowej, jak i prywatnie.¹⁷ W gronie współpracowników Konstanty Cierpiński cieszył się sympatią i dobrą renomą, a zawiązana przyjaźń z kolegami z Prokuraturii, m.in. Kazimierzem Zwierką, przetrwała okres II wojny światowej. W okresie swej służby w Wilnie Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z 11 listopada 1937 r. odznaczony został Srebrnym Krzyżem Zasługi za zasługi w służbie państwowej.¹⁸ W czasach wileńskich Konstanty i Helena

¹² Dz.U. 1930 nr 36 poz. 297

¹³ Dz.U. 1925 nr 58 poz. 409

¹⁴ Przewidziano 2 rodzaje wyników: zadowalający i niezadowalający

¹⁵ Kalendarz Wileński Informacyjny, Księga Adresowa Miasta Wilna R. 24, 26, 30, 31, 32, 33, 34

¹⁶ H. Obiezińska, *Jedno życie prywatne na tle życia narodu polskiego w wieku XX*, Bydgoszcz: Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej 1995, s. 328

¹⁷ K.,S.,W.,J. Cierpiński, *W Wielkich Zacharyszkach i Wilnie*, Bydgoszcz: Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej 2005, s. 82

¹⁸ M.P. 1937 nr 260 poz. 412

Cierpińscy zostali rodzicami; Janusza (ur. 12.11.1924 r.); Wacława (ur. 1.01.1928 r.) i Haliny (ur. 27.01.1934 r.).

24 sierpnia 1939 r. w wyniku mobilizacji oddziałów grupy alarmowej Wojska Polskiego, tzw. „cichej mobilizacji” Konstanty Cierpiński zmobilizowany został do macierzystego 1. Pułku Artylerii Lekkiej. W pułku objął funkcję oficera ogniowego 6. Baterii Artylerii.¹⁹ W szeregach tego oddziału odbył kampanię wrześniową. 7 października 1939 r. w Lidzie trafił do niewoli radzieckiej, a następnie osadzony został obozie jenieckim NKWD, zlokalizowanym w Monasterze Ikony Matki Bożej „Wszystkich Strapionych Radość” w Starobielsku. Należał do 3 proc. grupy jenieckiej, która uniknęła losu ofiar zbrodni katyńskiej. Jego nazwisko znalazło się na liście z 28.04.1940 r. co uchroniło go przed oddaniem „do dyspozycji” Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie.²⁰ Początkowo grupa wyselekcjonowanych jeńców umieszczona została w obozie Pawliszczew Bor w pobliżu Juchnowa^{21,22}, następnie 18.06.1940 r. – dyslokowana do obozu w Griazowcu.²³ W Griazowcu Konstanty Cierpiński dzielił los jeńca z m. in. Józefem Czapskim²⁴, Olgierdem Ślizieniem²⁵, Bronisławem Młynarskim^{26,27}. Ten ostatni tak scharakteryzował Konstantego Cierpińskiego w swoich wspomnieniach: *Porucznik Cierpiński Konstanty – radca Prokuratorii Generalnej z Wilna i ziemianin z Wileńszczyzny, bardzo zacny i porządny człowiek, tylko straszny gaduła, amator długich dyskusji na tematy polityczne, którymi nas zamięczał. Wzorowy mąż i ojciec, rodzina jego – żona i troje dzieci – pozostała w Wilnie. Bardzo tęsknił za nimi.*²⁸ Nowym etapem w życiu jeńców obozu grazowieckiego było zawarcie 30 lipca 1941 r. Układu Sikorski–Majski przywracającego stosunki dyplomatyczne pomiędzy Polską a Związkiem Radzieckim. Na jego mocy powołane zostały Polskie Siły Zbrojne w ZSRR tworzone z amnestionowanych obywateli polskich w ZSRR pod dowództwem generała dywizji Władysława Andersa. W skład Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR wszedł m. in. 6. Lwowski Pułk Artylerii Lekkiej, którego oficerem

¹⁹ P. Targoński, *Działania 1 Dywizji Piechoty Legionów we wrześniu 1939 roku w relacji ppłk. dypl. Henryka Pohoskiego (część 2)*, „Echa Przeszłości”, 2021, XXII/1, s. 396

²⁰ B. Gałek, *Starobielsk. Obóz jeniecki NKWD wrzesień 1939–maj 1940*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza RYTM 2014, s. 345

²¹ J. Orlicki, *Poprzez Starobielsk do Piątej Dywizji Kresowej*, Londyn-Warszawa: Hanna Orlicka Kielim 1992, s. 15

²² E. Gruner-Żarnoch, *Starobielsk w oczach ocalałych jeńców*, Warszawa: Towarzystwo Opieki nad Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu, Wydawnictwo LTW 2008, s. 64

²³ <https://indeksrepresjonowanych.pl/int/wyszukiwanie/94,Wyszukiwanie.html>, stan na 27.03.2022 r.

²⁴ Malarz, rysownik, pisarz, eseista, krytyk, współzałożyciel paryskiej "Kultury"

²⁵ Oficer ordynansowy generała Władysława Andersa w kampanii wrześniowej

²⁶ Handlowiec, pracownik „General Motors”, „Gdynia-America Line”, prywatnie szwagier pianisty Artura Rubinsteina

²⁷ E. Gruner-Żarnoch, *Starobielsk w oczach ocalałych jeńców*, Warszawa: Towarzystwo Opieki nad Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu, Wydawnictwo LTW 2008, s. 161

²⁸ B. Młynarski, *W niewoli sowieckiej*, Łomianki: Wydawnictwo LTW 2010, s. 255

został 3 września 1941 r. Konstanty Cierpiński. Z pułkiem tym Kot przeszedł cały szlak bojowy, wiodący z ZSRR poprzez Iran, Irak, Palestynę, Egipt, Włochy po Anglię. Uczestniczył w działaniach zbrojnych pod Monte Cassino; nad rzeką Chienti; pod Ankoną i Bolonią pełniąc funkcję oficera obserwacyjnego w dowództwie jednostki.²⁹ W toku służby w Polskich Siłach Zbrojnych odznaczony został Krzyżem Walecznych³⁰ i Krzyżem Pamiątkowym Monte Cassino (nr 21373)³¹. Po zakończeniu działań wojennych, w roku 1946 pułk został dyslokowany do Anglii, gdzie – podobnie jak inne jednostki 2 Korpusu Polskiego – został rozwiązany w roku 1947.³²

Po przybyciu do Anglii Konstanty nawiązał kontakt listowny z najbliższą rodziną, która częściowo repatriowała się do Łodzi³³. 27 października 1947 r. przybył do Gdańska, łącząc się z najbliższymi po okresie ośmioletniej rozłąki.³⁴ Bezpośrednio po przybyciu do Łodzi podjął starania o kontynuowanie służby w miejscowym Zespole Delegacyjnym Urzędu Głównego Prokuraturii Generalnej RP powołanym w 1945 r., kierowanym przez Jana Welońskiego.³⁵ Formalnie do pracy w Prokuraturii powrócił 27 listopada 1947 r. jako radca Prokuraturii Generalnej (w VI stopniu służbowym). 1 stycznia 1949 r. awansował na stanowisko starszego radcy Prokuraturii Generalnej (w V stopniu służbowym), a rok później przyznano mu IV stopień służbowy. W związku z wejściem w życie Dekretu z 29 marca 1951 r. o organach zastępstwa prawnego³⁶, jednostki terenowe Prokuraturii zostały zniesione, a w ich miejsce powołano wydziały prawne prezydiów wojewódzkich rad narodowych. Konstanty Cierpiński został przeniesiony do Wydziału Prawnego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej miasta Łodzi, gdzie objął stanowisko starszego rzecznika prawnego w Zespole Prezydialnym.³⁷ Był wydziałów prawnych prezydiów wojewódzkich rad narodowych był stosunkowo krótki i trwał do 1954 r., kiedy Dekretem z dnia 2 czerwca 1954 r. o zastępstwie sądowym władz, urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych³⁸, organy zastępstwa prawnego zostały zlikwidowane.

²⁹ Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Kronika 6. Lwowskiego Pułku Artylerii Lekkiej

³⁰ Rozkaz personalny 2. Korpusu Polskiego Nr 115 z 18.02.1945

³¹ <http://krzyz.montecassino.eu/6pal.php>, stan na 27.03.2022 r.

³² Rozkaz dzienny pułku Nr 39/47 z 3.05.1947 r.

³³ Z wyjątkiem syna Waclawa, który skazany w czerwcu 1945 r. na dziesięcioletnie pozbawienie wolności za przynależność do Armii Krajowej w Wilnie osadzony został w obozie pracy w Workucie (powrócił do Polski w 1955 r.), <https://kpsc.umk.pl/dlibra/publication/227589#structure>, stan na 27.03.2022 r.

³⁴ Zaświadczenie Nr 878115 z 2.11.1947 r.

³⁵ ORA Łódź,teczka osobowa Jana Welońskiego

³⁶ Dz.U. 1951 nr 20 poz. 159

³⁷ Teczka osobowa Konstantego Cierpińskiego, udostępniona autorowi w Archiwum Zakładowym Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi w trakcie kwerendy 24 marca 2022 r.

³⁸ Dz.U. 1954 nr 25 poz. 93

Po likwidacji Wydziału Prawnego, starszy rzecznik Cierpiński znalazł zatrudnienie na stanowisku radcy do spraw zastępstwa sądowego Wydziału Rolnictwa Prezydium Rady Narodowej miasta Łodzi. Do jego obowiązków na tym stanowisku należała obsługa prawna następujących jednostek organizacyjnych; Wydziału Rolnictwa; Zarządu Weterynarii; Miejskiego Zarządu Przedsiębiorstw Remontowo-Budowlanych; Wydziału Kwaterunkowego; Wydziału Kultury; Wydziału Oświaty. Pismem Ka-I/1341/58 z 30 maja 1958 r. Prezydium Rady Narodowej miasta Łodzi wypowiedziało Konstantemu Cierpińskiemu umowę o pracę z dniem 1 czerwca 1958 r. Finalnie jednak do rozwiązania stosunku pracy nie doszło w związku jego przeniesieniem na stanowisko radcy do spraw zastępstwa sądowego Oddziału Prawnego Wydziału Organizacyjno-Prawnego Prezydium Rady Narodowej miasta Łodzi, w którym pracował do emerytury. W roku 1964 w związku z Uchwałą nr 533 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1961 r. w sprawie obsługi prawnej przedsiębiorstw państwowych, zjednoczeń oraz banków państwowych³⁹, Uchwałą nr 400 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 1963 r. w sprawie zasad wynagradzania radców prawnych i referentów prawnych zatrudnionych w przedsiębiorstwach państwowych, zjednoczeniach oraz w bankach państwowych⁴⁰ i Ustawą z dnia 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury⁴¹ zmianie uległo jego stanowisko pracy z radcy do spraw zastępstwa sądowego na stanowisko radcy prawnego. W okresie pracy w terenowych organach administracji państwowej cieszył się bardzo dobrą opinią w oczach przełożonych podkreślających jego rozległą wiedzę prawniczą, koleżeńskość i uczynność. Po roku 1945 odznaczony został Odznaką Honorową miasta Łodzi⁴² i Złotym Krzyżem Zasługi⁴³. Oprócz codziennej pracy w Prezydium Rady Narodowej miasta Łodzi podejmował dodatkowe zatrudnienie w niepełnym etacie w godzinach pozasłużbowych jako radca prawny w Meblarskiej Spółdzielni Inwalidów imienia Mariana Buczka⁴⁴; Filharmonii Łódzkiej i Młodzieżowym Domu Kultury.⁴⁵ Na emeryturę przeszedł 1 sierpnia 1971 r.

³⁹ M.P. 1961 nr 96 poz. 406

⁴⁰ M.P. 1963 nr 94 poz. 438

⁴¹ Dz.U. 1963 nr 57 poz. 309

⁴² 23.04.1968 r.

⁴³ 17.04.1969 r.

⁴⁴ Teczka osobowa Konstantego Cierpińskiego, udostępniona autorowi w Archiwum Zakładowym Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi w trakcie kwerendy 24 marca 2022 r.

⁴⁵ K., S., W., J. Cierpińscy, *W Wielkich Zacharyszkach i Wilnie*, Bydgoszcz: Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej 2005, s. 225

Helena Cierpińska zmarła 5 kwietnia 1979 r. Pięć miesięcy później, 18 września 1979 r. zmarł
Konstanty Cierpiński.

*Autor kieruje serdecznie podziękowania Pani Justynie Olejnik, starszemu archiwistce Archiwum
Zakładowego Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego, za pomoc udzieloną przy zbieraniu
materiałów w mieście Łodzi.*

Opracował Maciej Gemra